

інноваційному напрямку діяльності сільськогосподарських підприємств під реальні інвестиційні проекти; діяльність наукових установ повинна бути спрямована щодо запитів виробництва та новими технологічними засобами; забезпечення багатоканальними інформаційними джерелами про наукові досягнення; підвищити рівень підготовки кадрів; визначити та впровадити економічні стимули для подальшого розвитку діяльності в АПК; розробити заходи для вдосконалення технопарків, технополісів, інноваційних центрів, інноваційні-консультаційні центри. Для країни, це можливість насичення ринку високоякісною продукцією, збільшення ВВП та налагодження зовнішньоекономічних зв'язків з іншими країнами.

Література

1. Державна підтримка сільського господарства: урядові програми 2019 року/Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://ukc.gov.ua/knowledge>
2. Кушнір С. Державна підтримка агропромислового комплексу. Український журнал прикладної економіки. 2017. Т. 2. Вип. 1. С. 48–56.
3. Мазур Ю. Державна підтримка АПК України: суть, значення та сучасний стан. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 7. С. 128–136.
4. Стан фінансування програм підтримки АПК у 2019-2020 роках. Інформаційно-аналітичний портал АПК України. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua/pidtrimka>.

Фрунза С. А.

кандидат економічних наук, доцент

Сокол К. В., здобувач вищої освіти

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

АНАЛІЗ СТАНУ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ТА ЗАХОДИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Для країн з ринковою економікою дуже важливу роль відіграє державний борг адже процес отримання позик дозволяє країнам швидко вирішувати проблеми, які вимагають негайного втручання, та фінансувати у перспективі національні проекти. Та навпаки, неефективне використання позик збільшує навантаження на державний бюджет майбутніх років.

Великі розміри державного боргу, а також збільшення витрат для його обслуговування стають основним тягарем для державного бюджету та одним із чинників фінансової і економічної нестабільності в Україні. Тому потрібно проаналізувати стан державного боргу в Україні. Тому потрібно звернути увагу на те, скільки сьогодні становить держаний борг в країні.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [2]. Зовнішній та внутрішній борг є основними видами державного боргу. Зовнішній державний борг — заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічними організаціями та іншим особам. Державний зовнішній борг є частиною валового зовнішнього боргу країни. Внутрішній державний борг — заборгованість держави власникам державних цінних паперів та іншим кредиторам [3].

В таблиці 1 надані дані, які характеризують стан загального державного боргу України.

Таблиця 1

Державний та гарантований державою борг України за 2009-2020 рр. (млн. грн) [3]

	загальний борг			зовнішній борг		внутрішній борг	
	на						
на 31.12.2009	316 884,6			211 751,7		105 132,9	
на 31.12.2010	432 235,4	+115350.8	+36.4%	276 745,6	+30.7%	155 489,8	+47.9%
на 31.12.2011	473 121,6	+40886.2	+9.5%	299 413,9	+8.2%	173 707,7	+11.7%
на 31.12.2012	515 510,6	+42388.9	+9.0%	308 999,8	+3.2%	206 510,7	+18.9%
на 31.12.2013	584 114,1	+68603.5	+13.3%	300 025,4	-2.9%	284 088,7	+37.6%
на 31.12.2014	1 100 564,0	+516449.9	+88.4%	611 697,1	+103.9%	488 866,9	+72.1%
на 31.12.2015	1 572 180,2	+471616.2	+42.9%	1 042 719,6	+70.5%	529 460,6	+8.3%
на 31.12.2016	1 929 758,7	+357578.5	+22.7%	1 240 028,7	+18.9%	689 730,0	+30.3%
на 31.12.2017	2 141 674,4	+211915.7	+11.0%	1 374 995,5	+10.9%	766 678,9	+11.2%
на 31.12.2018	2 168 627,1	+26952.7	+1.3%	1 397 217,8	+1.6%	771 409,3	+0.6%
на 31.12.2019	1 998 275,4	-170351.7	-7.9%	1 159 221,6	-17.0%	839 053,8	+8.8%
на 29.02.2020	2 047 804,0	+49528.6	+2.5%	1 223 573,8	+5.6%	824 230,2	-1.8%

За даними таблиці ми бачимо, що протягом 2009-2018 рр. обсяг загального державного боргу змінювався, а саме він зростав до 2019 року, а вже потім знизився на 7,9%, що було першим зниженням за останні 10 років. За даними Мінфіну, у 2019 витрати з державного бюджету з погашення державного боргу становить 345,2 млрд. грн., з обслуговування -119,2 млрд. грн. У травні 2019 року Міністерство фінансів погасило облігації зовнішньої державної позики, випущені під гарантію США[4]. Також бачимо збільшення розміру загального боргу на 2,5% станом на 29.02.2020 р., що не є хорошим показником для фінансового стану держави.

Внутрішній борг менш небезпечний ніж зовнішній, тому що він спонукає не до вивезення матеріальних цінностей з країни та перерозподілу в країні. Але з іншого боку, внутрішній борг може стимулювати інфляцію та знижувати інвестиційну активність.

Аналіз стану державного боргу України є дуже важливим для визначення існуючих проблем його формування. Основними причинами збільшення державного боргу є макроекономічна ситуація, після економічної або фінансової кризи та неефективне спрямування державної політики щодо сфер економіки та фінансів. Це стосується будь-якої держави в світі.

Із наведених даних видно, що Україна протягом довгих років нарощувала державний борг, що лягає тягарем на економіку країни. Ресурси йдуть на розрахунки з кредиторами, а не на соціально-економічні потреби. Це веде до згортання капіталовкладень, скорочення державного бюджету та уповільнення процесів відтворення. Крім того, за даними Міністерства фінансів на 2019-2021 роки припадають пікові виплати з погашення державного боргу. Тим саме, це впливає на фінансову стійкість, обмежуючи фінансування важливих програм розвитку. Враховуючи досвід інших країн, щодо зменшення державного боргу, ми можемо зазначити, що їх мета не скоротити борг до нуля, а скорегувати до певного рівня стійкості. Найкращим методом зменшення державного боргу є збільшення обсягу експорту товарів і послуг, які б посприяли грошовому надходженню у бюджет країни. Крім того, його рівень залежить від темпів зростання економіки, відсоткової ставки на позики, а також від розвитку інституцій.

Тому, основними заходами, які можна використати для оптимізації державного боргу України є: моніторинг та оцінка ризиків щодо змін розміру державного боргу; узгодження напрямів політики в сфері управління державним боргом із напрямками бюджетної та грошово-кредитної політики; забезпечення нормативно-правової бази із питань управління державним боргом у країні; підтримка та розвиток інформаційного й технічного забезпечення процесу управління державним боргом; постійне надання інформації міжнародним рейтинговим агентствам статистичних і аналітичних даних про соціально-економічний стан в країні [1].

Отже, при аналізі стану державного боргу можна зазначити, що йде зростання його обсягів протягом багатьох років, що в свою чергу негативно впливає на соціально-економічні процеси та економічну безпеку в країні. Запропоновані заходи для вирішення проблем боргової політики сприятимуть ефективному регулюванню, з боку системи управління, державним боргом. Її складовими мають бути певні принципи у формуванні відповідної фіскальної політики, змін в напрямку реформ, які будуть працювати на досягнення державою поставленої мети в процесі управління державним боргом.

Література

1. Борисюк О. Шляхи оптимізації державного боргу в сучасних умовах// Екон. часопис Східноєвр. нац. універ. ім. Лесі Українки. 2015. №1. С. 39- 43.
2. Державний борг. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
3. Державний борг України 2020. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>
4. Україна за рік збільшила державний борг н 6 млрд. доларів. ZAXID.NET. 2020. URL: [ukzaxid. Net / rayina_za_rik_zbilshila _derzhborg _na_6_mlrd _dolariv](http://ukzaxid.net/rayina_za_rik_zbilshila_derzhborg_na_6_mlrd_dolariv)